

COSTEL ISTRATE

Contabilitatea nu-i doar pentru **CONTABILI!**

Cum să transformi balanța și bilanțul
în instrumente prietenoase

Ediția a III-a, revizuită și adăugită



București, 2025

Cuprins

Capitolul 1. Cui și la ce servește contabilitatea?	11
1.1. La ce servește contabilitatea? Câteva ipoteze privind apariția contabilității	12
1.2. Despre utilizatorii informațiilor furnizate de contabilitate	13
1.2.1. Utilizatori ai situațiilor financiare întocmite de firmele cotate la bursă	15
1.2.2. Utilizatori ai informațiilor furnizate de contabilitatea firmelor necotate la bursă	16
1.3. Categorii de informații necesare diverșilor utilizatori	18
1.3.1. Ce înseamnă profitul contabil și cum poate fi măsurat acesta?	18
1.3.2. Îndatorarea și riscul văzute dinspre contabilitate	21
1.3.3. Alte cerințe ale utilizatorilor.....	22
1.4. Cine se ocupă de contabilitate.....	23
1.5. Locul contabilității în raport cu fiscalitatea și cu alte laturi ale activității organizațiilor.....	24
1.6. Obligații minimale ale organizațiilor privind ținerea contabilității.....	26
1.7. Câte ceva despre documentele folosite în contabilitate	28
1.7.1. Reglementări privind documentele	28
1.7.2. Ce documente ajung cel mai frecvent la contabilitate?.....	32
1.8. Norme contabile pe domenii de activitate în România	34
Capitolul 2. Obiectul contabilității	36
2.1. O enumerare mai riguroasă a componentelor unei definiții a obiectului contabilității.....	36
2.1.1. Definirea elementelor componente ale obiectului contabilității prin încadrarea lor într-o singură entitate, la un moment dat.....	38
2.1.2. Contabilitatea se ocupă de ceea ce poate fi evaluat în bani	39
2.1.3. Reflectările contabile se fac din două puncte de vedere: existențe concrete – pe de o parte – și proveniențe – pe de altă parte.....	41
2.2. Reprezentarea dublă – poarta de intrare în contabilitatea în partidă dublă	43

2.2.1. Ce înseamnă activ și pasiv?.....	44
2.2.3. Activul/datoria rezultă dintr-un eveniment trecut.....	47
2.2.4. Beneficii economice viitoare generate de active.....	48
2.2.5. Datoria presupune ieșirea viitoare de resurse.....	49
2.2.6. Evaluarea credibilă este esențială în recunoașterea unui activ/ a unei datorii	49

Capitolul 3. Descrieri contabile ale activelor și ale pasivelor din bilanț50

3.1. Criterii de clasificare a activelor și a pasivelor.....	50
3.2. Active imobilizate	53
3.2.1. Imobilizări necorporale.....	53
3.2.1.1. Programele informatice în contabilitate	54
3.2.1.2. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare	56
3.2.1.3. Fondul comercial	57
3.2.1.4. Cheltuieli de dezvoltare.....	59
3.2.2. Imobilizări corporale.....	59
3.2.2.1. Amortizarea mijloacelor fixe	61
3.2.2.2. Despre evoluția valorii unei imobilizări corporale	65
3.2.3. Imobilizări financiare.....	67
3.2.3.1. Creanțele pe termen mediu și lung	67
3.2.3.2. Titluri de participare și grupuri de întreprinderi	68
3.3. Active circulante	69
3.3.1. Stocuri.....	69
3.3.1.1. Mărfurile.....	70
3.3.1.2. Materii prime și materiale consumabile.....	71
3.3.1.3. Produse (finite, intermediare, reziduale) și producție în curs de execuție.....	72
3.3.1.4. Active biologice de natura stocurilor	75
3.3.1.5. Ambalaje.....	76
3.3.1.6. Obiecte de inventar	77
3.3.1.7. Stocuri la terți și stocuri în curs de aprovizionare	78
3.3.2. Creanțe curente.....	78
3.3.2.1. Clienți.....	79
3.3.2.2. Creanțe față de furnizori.....	82
3.3.2.3. Creanțe în relația cu angajații	83
3.3.2.4. Creanțe și datorii privind taxa pe valoarea adăugată.....	83
3.3.2.5. Alte creanțe în relația cu autoritățile publice.....	87
3.3.2.6. Alte creanțe curente	88
3.3.3. Active de trezorerie.....	88

3.3.3.1. Conturi la bănci.....	89
3.3.3.2. Casa	90
3.3.3.3. Alte valori	91
3.3.3.4. Avansuri de trezorerie.....	92
3.3.3.5. Investiții financiare pe termen scurt.....	93
3.4. Datorii.....	93
3.4.1. Datorii financiare.....	94
3.4.2. Alte datorii (comerciale, salariale, fiscale, sociale...)	95
3.4.2.1. Furnizori.....	95
3.4.2.2. Datorii față de clienți.....	96
3.4.2.3. Salariile și obligațiile sociale și fiscale corespunzătoare	97
3.4.2.4. Impozitul pe profit.....	102
3.4.2.5. Alte impozite și taxe	104
3.4.2.6. Datorii față de asociați și dividende de plată	105
3.4.2.7. Datorii diverse.....	106
3.4.3. Provizioane.....	107
3.5. Capitaluri proprii.....	109
3.5.1. Capital social și prime de capital	110
3.5.2. Rezerve (din profit)	112
3.5.3. Rezerve (diferențe) din reevaluare	113
3.5.4. Rezerve (diferențe) de curs valutar din conversie	114
3.5.5. Rezultat reportat	114

Capitolul 4. Definiții și clasificări privind fluxurile de venituri

și de cheltuieli.....	115
4.1. Cum se ajunge la venituri și la cheltuieli și ce legătură au acestea cu activele și cu pasivele?.....	115
4.2. Clasificarea contabilă a veniturilor și a cheltuielilor	118
4.3. Prezentarea veniturilor și a cheltuielilor.....	120

Capitolul 5. Principii și convenții contabile

5.1. O listă incompletă a principiilor contabile; criteriile de clasificare și de ierarhizare a acestora.....	122
5.2. Principiul continuității activității	123
5.3. Principiul permanenței metodelor	124
5.4. Principiul prudenței.....	125
5.5. Principiul contabilității de angajamente.....	128
5.6. Principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii.....	134
5.7. Principiul intangibilității	135
5.8. Principiul necompensării.....	135

5.9. Principiul contabilizării evenimentelor și tranzacțiilor ținând cont de fondul lor economic (prevalența fondului asupra formei)	137
5.10. Principiul pragului de semnificație.....	139
5.11. Principiul costului istoric	140
Capitolul 6. Reguli de evaluare în contabilitate.....	141
6.1. Momente ale evaluării contabile.....	141
6.2. Particularizări ale regulilor de evaluare contabilă la intrarea activelor și a datoriilor.....	142
6.2.1. Costul de achiziție	143
6.2.1.1. Cumpărare de stocuri cu cheltuieli de transport.....	143
6.2.1.2. Cumpărări de imobilizări.....	146
6.2.1.3. Cumpărări de bunuri din import ori din țări membre ale UE.....	147
6.2.1.4. Cumpărări cu reduceri diverse	148
6.2.2. Costul de producție	156
6.2.3. Valoarea de aport	158
6.2.4. Valoarea justă.....	158
6.2.5. Valoarea nominală a creanțelor și a datoriilor	158
6.3. Specificul evaluării la ieșirea din organizație a activelor și a datoriilor.....	159
6.4. Evaluarea contabilă a activelor și a datoriilor la inventariere.....	163
6.5. Evaluarea contabilă a activelor și a datoriilor la întocmirea situațiilor financiare	164
Capitolul 7. Revenire la bilanțul contabil. Ce modificări suferă bilanțul de pe urma operațiunilor recunoscute în contabilitate?.....	170
7.1. Cum se poate construi un bilanț contabil teoretic	170
7.2. Activul trebuie să rămână întotdeauna egal cu pasivul.....	182
Capitolul 8. Dubla înregistrare. Rolul conturilor în contabilitatea întreprinderii	189
8.1. Cum ajungem la crearea de conturi contabile și la ce servesc acestea..	189
8.2. Elemente privind tehnicile și vocabularul folosite în funcționarea conturilor	190
8.3. Reguli de funcționare a conturilor. Registrul sistematic.....	191
8.4. Dubla înregistrare, analiza contabilă, articolul contabil, registrul cronologic.....	197
8.4.1. Înregistrarea dublă.....	197
8.4.2. Analiza contabilă	199

8.4.3. Articolul contabil și registrul jurnal.....	202
8.5. Planul de conturi și clasificarea conturilor.....	207
8.5.1. Simbolizarea conturilor – conturi sintetice și conturi analitice....	208
8.5.2. Elemente privind clasificarea conturilor din planul de conturi.....	210
8.6. Balanța de verificare	218
Capitolul 9. Elemente privind contabilitatea costurilor produselor, serviciilor, activităților.....	231
9.1. Revenire asupra clasificării cheltuielilor; metode de calcul al costurilor	231
9.2. Câte ceva despre algoritmi folosiți pentru calculul costului de producție	232
9.3. Despre pragul de rentabilitate.....	235
Capitolul 10. Aplicarea regulilor contabile în câteva situații generale	239
10.1. Contabilitate în comerț	239
10.1.1. Elemente generale privind evidența mărfurilor	240
10.1.2. Scheme contabile de bază pentru înregistrarea cumpărării și vânzării de mărfuri.....	242
10.1.3. Preț de vânzare, cost de achiziție, adaos comercial	244
10.2. Prestările de servicii reflectate în contabilitate.....	251
10.3. Cât de grea poate fi contabilitatea producției?.....	252
10.4. Proceduri contabile aferente operațiunilor comune mai multor tipuri de activități	256
10.4.1. Contabilizarea salariilor	257
10.4.3. Consumuri nestocate și cumpărări de servicii.....	258
10.4.4. Câteva impozite și taxe nerecuperabile	259
10.4.5. Dobânzi, sconturi acordate și alte cheltuieli financiare.....	259
10.4.6. Cheltuieli cu amortizările.....	262
10.4.7. Elemente privind contabilizarea taxei pe valoarea adăugată.....	263
10.4.8. Decontări diverse cu terții.....	269
10.4.9. Închiderea conturilor de venituri și de cheltuieli.....	271
Capitolul 11. Cum se ajunge la situațiile financiare și la ce servesc acestea?	273
11.1. Succesiunea fazelor închiderii	275
11.2. Sistematizarea datelor în situațiile financiare anuale.....	277
11.2.1. Contul de profit și pierdere.....	278
11.2.2. Bilanțul	279

11.2.3. Notele (anexele)	282
11.2.4. Fluxuri de trezorerie	283
11.2.5. Variația capitalurilor proprii.....	285

Capitolul 12. Particularități contabile privind grupurile

de întreprinderi	286
12.1. Ce sunt grupurile de întreprinderi?.....	286
12.2. Consolidarea în contabilitate.....	290
12.2.1. Cu ce începem consolidarea?	291
12.2.2. Fazele propriu-zise ale consolidării periodice	292
12.2.2.1. Perimetrul de consolidare și identificarea metodei de consolidare	292
12.2.2.2. Omogenizarea situațiilor financiare individuale	294
12.2.2.3. Agregarea situațiilor financiare individuale.....	298
12.2.2.4. Eliminările specifice consolidării	299
12.2.2.5. Redactarea situațiilor financiare consolidate	305
<i>Bibliografie</i>	308
<i>Lista figurilor</i>	312
<i>Anexe</i>	314
Anexa nr. 1 – planul general de conturi pentru agenții economici, acum apare acesta în OMFP nr. 1802/2014, modificat	314
Anexa nr. 2 – Formatul oficial al contului de profit și pierdere – conform OMFP nr. 5394/2023, valabil pentru exercițiul 2023	335
Anexa nr. 3 – Formatul oficial al bilanțului prescurtat pentru agenții economici români – conform OMFP nr. 5394/2023, valabil pentru exercițiul 2023	340

Capitolul 2

Obiectul contabilității

Înainte de a descrie elementele de care se ocupă contabilitatea, este necesară precizarea modului particular în care contabilitatea se ocupă de afaceri (și nu numai). Specificul contabilității actuale a întreprinderii este **partida dublă**¹. Aceasta nu reprezintă deloc o noutate, aplicarea ei fiind confirmată de o lucrare apărută încă din 1494 și datorată unui matematician și călugăr italian, Luca Paciolo². În prezent se ajunge chiar la reproșuri aduse contabilității care utilizează o tehnică atât de vechi. Acest gen de reproșuri nu au decât valoare propagandistică, în realitate contabilitatea nu face decât să accepte lucrurile bune și verificate de-a lungul timpului. Este adevărat că afacerile, societatea evoluează și contabilitatea trebuie să se adapteze la realitățile contemporane. Această adaptare nu privește însă unele principii considerate esențiale și care, chiar dacă nu reprezintă decât niște convenții, au trecut cu brio proba timpului. S-a dovedit că respectarea acestor reguli de bază este mai bună decât nerespectarea lor, din punct de vedere al obiectivului final al contabilității – furnizarea unor informații de calitate.

2.1. O enumerare mai riguroasă a componentelor unei definiții a obiectului contabilității

Adeseori, predarea în școli a unei discipline începe cu stabilirea obiectului disciplinei respective și a metodei specifice. Fără a avea prea mari pretenții academice, ne însușim oarecum acest mod de lucru și vom încerca, în capitolul de față și în cele care urmează, să prezentăm elementele principale privind obiectul contabilității (cu ce se ocupă de fapt contabilitatea), precum și metoda contabilității (cum cercetează contabilitatea materia reținută drept obiect de studiu).

- 1 Legea contabilității spune pe undeva că majoritatea entităților la care se referă au obligația să organizeze și să țină **contabilitate în partidă dublă**. Pe lângă aceasta, mai apare și posibilitatea ca unele entități să folosească o **contabilitate în partidă simplă**.
- 2 Partea de contabilitate din opera italianului a fost tradusă în limba română de Dumitru Rusu și de Ștefan Cuciureanu și publicată la Iași, la Ed. Junimea, în 1981, cu titlul *Tratat de contabilitate în partidă dublă*. În fapt, se apreciază că, înaintea lui Paciolo, un alt autor italian – Benedetto Cotrugli, revendicat de croați cu numele de Benedikt Kotruljevici – a produs un manuscris, în 1458, în care descria partida dublă din Italia (Yamey, 1994); doar că acest manuscris nu a fost publicat decât după 1494.

Pentru a fixa ansamblul de fapte, de fenomene de care se ocupă contabilitatea putem invoca definiții date de persoane pricepute în domeniu ori regăsite în normele contabile. Astfel, îl cităm pe profesorul Rusalim Petriș, care spune că **obiectul contabilității** îl reprezintă ansamblul mișcărilor de valori exprimabile în bani dintr-un perimetru contabil, precum și raporturile economico-juridice în care unitatea patrimonială este parte și care au generat decontări bănești; calculele contabilității reflectă în același timp mișcarea și transformarea mijloacelor, precum și resursele în ordinea de formare sau după destinația lor în procesul de reproducție³. Considerăm definiția aceasta drept una completă, dar nu ignorăm faptul că mulți alți autori au definiții mai mult sau mai puțin originale cu privire la obiectul contabilității. În aproape toate cazurile, dintr-o definiție a obiectului contabilității trebuie să reiasă cel puțin trei elemente (a se vedea și figura nr. 1)

- a) discuția trebuie încadrată (limitată) la un **perimetru contabil** (o entitate);
- b) trebuie să rezulte fără echivoc faptul că în contabilitate este necesară **evaluarea în bani** a componentelor obiectului de studiu;
- c) nota specifică a contabilității este dată de cercetarea obiectului de studiu din **două puncte de vedere**: al existenței fizice și al provenienței.

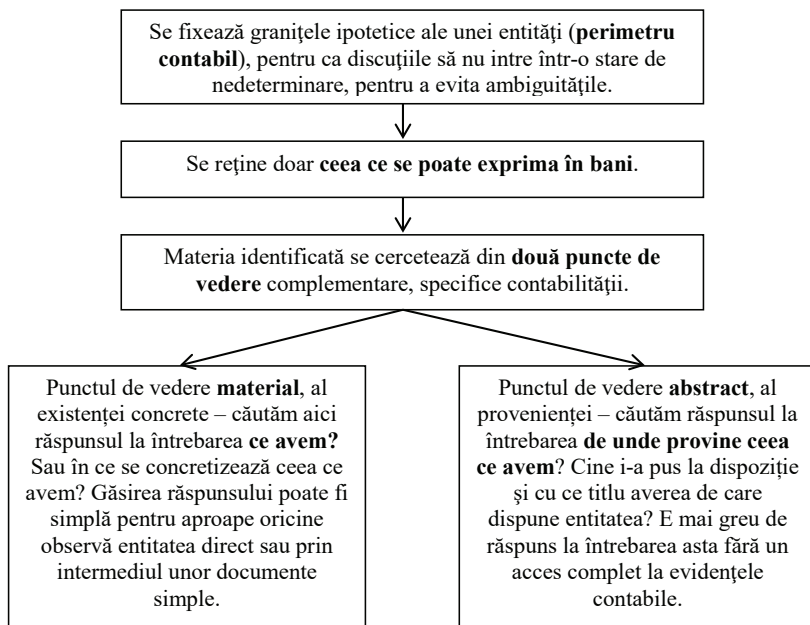


Figura nr. 1 – Elemente componente ale definiției obiectului contabilității

3 A se vedea Petriș, R., *Bazele contabilității, în Economia și gestiunea afacerilor – examen de licență*, Sedcom Libris, Iași, 1999, p. 338.

În continuare vom dezvolta fiecare din aceste componente ale unei definiții a obiectului contabilității.

2.1.1. Definirea elementelor componente ale obiectului contabilității prin încadrarea lor într-o singură entitate, la un moment dat

Pentru a defini un element de care se ocupă contabilitatea, trebuie să stabilim precis pentru ce entitate căutăm să identificăm poziția elementului respectiv. Astfel, de exemplu, dacă vorbim de un autoturism și ne interesează să-i găsim încadrarea contabilă, atunci s-ar putea ca unii să se grăbească și să spună că este *mijloc fix*⁴. Răspunsul poate fi adevărat, dar numai pentru entitățile care au cumpărat autoturismul pentru a-l exploata ca mijloc de transport. Însă autoturismul mai poate fi încadrat și altfel:

- pentru producător, este *produs finit*;
- pentru cel care-l cumpără pentru a-l vinde este *marfă*;
- pentru cel care-l cumpără pentru a-l da ca premiu într-un concurs este tot *marfă* sau *obiect de inventar* sau *consumabil*;
- pentru intermediarul care îl deține fără a fi proprietar, este *stoc aflat în custodie*;
- pentru colecționarul de mașini vechi, este *investiție* (plasament)...

Vedem că încadrarea corectă a unui bun depinde în mod esențial de entitatea căreia îi aparține, de perspectiva celui pentru care se ține contabilitatea.

Un alt exemplu ține de termenii creanțe/datorii. Se pare că *datoria* este o noțiune ceva mai cunoscută decât *creanța*, ceea ce poate conduce la confuzii. Astfel, autoritățile fiscale au *creanțe* față de contribuabili, în timp ce aceștia au *datorii* față de stat. A spune „*statul are de recuperat datorii de...*” este o greșală – statul (sau orice altă entitate aflată într-o situație asemănătoare) are de recuperat *creanțe*. Încă odată este important să vorbim din perspectiva corectă atunci când facem încadrările: oricărei creanțe îi corespunde o datorie, dar la altă entitate.

Pentru a desemna entitatea despre contabilitatea căreia vorbim folosim termeni generali precum: *organizație*, *unitate patrimonială*, *perimetru contabil* sau, pentru entități lucrative, *agent economic*, *operator economic*, *întreprindere*. În prezent, norma contabilă (OMFP nr. 1802/2014) folosește termenul generic de *entitate*. Trebuie spus că Directiva Europeană nr.

4 Sigur ați auzit măcar odată despre *mijloace fixe*. Acesta-i un termen definit în prezent doar de reglementările fiscale și nu mai apare în cele contabile; îl folosim pentru că simplifică puțin exprimările (a se vedea mai jos).

34/2013 – modelul după care s-a redactat norma românească actuală – folosește, în versiunea românească, termenul *întreprindere*⁵.

Astfel de entități sunt prezentate de legea contabilității și de normele contabile care o completează: societățile⁶, societățile/companiile naționale, regiile autonome, institutele naționale de cercetare-dezvoltare, societățile cooperatiste, instituțiile publice, asociațiile și celelalte persoane juridice cu și fără scop patrimonial, precum și persoanele fizice care desfășoară activități producătoare de venituri au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea proprie. Acestor entități le putem adăuga și grupurile de întreprinderi, pentru care există, de asemenea, obligația de a prezenta documente contabile de sinteză (numite *situații financiare consolidate*). Totodată, există obligații de natură contabilă și la nivelul ansamblului fluxurilor și uneori al patrimoniului la nivelul națiunii, atunci când avem în vedere contabilitatea națională. De cele mai multe ori însă, se face referire la *contabilitatea întreprinderii* (sau a agentului economic) pentru că aceasta este perimetrul contabil cel mai răspândit. De altfel, în majoritatea exemplificărilor din această lucrare, ne limităm la întreprinderi, altele decât băncile, societățile de asigurări sau alți intermediari financiari.

2.1.2. Contabilitatea se ocupă de ceea ce poate fi evaluat în bani

Ni se oferă frecvent de către presă ori pe alte canale, informații despre afacerile unor entități mai mari sau mai mici. De exemplu, se spune că profitul este de atât, că activele au atins o valoare anume, că cifra de afaceri este de atât, că datoriile se ridică la o sumă anume, că producția a fost de nu știu cât. Toate aceste informații au un element comun – sunt exprimate în bani, ele reprezintă rezultatul agregării unor mărimi diverse și relativ neomogene. Singura posibilitate rezonabilă de agregare a datelor individuale în indicatori sintetici destinați utilizatorilor este exprimarea în bani a elementelor, a evenimentelor, a tranzacțiilor de care se ocupă contabilitatea. Asta nu înseamnă că exprimările cantitative nu sunt reținute ori că nu sunt utile. Dimpotrivă, evidențele analitice ale multor bunuri individuale se țin cantitativ. Evaluarea în bani este, însă, singura posibilitate de agregare, de obținere a mărimii de ansamblu, ușor de furnizat și de înțeles. De fapt,

5 Normele aplicabile în UE trebuie publicate în Jurnalul Oficial al UE, în toate limbile UE. Am consultat directiva 34 și în alte limbi și am găsit termenii următori: *undertakings* (en.), *empresas* (sp. și pt.), *entreprise* (fr.), *imprese* (it.).

6 Adeseori, în locul termenului de *societate* de folosește formula *societatea comercială*. Într-adevăr, până în 2012, legea specifică (31/1990) se numea *a societăților comerciale*. După 2012, însă, legea s-a schimbat, rămânând legea societăților. Oricum, în limbajul curent, este însă foarte frecventă folosirea noțiunii de *societate comercială*.

adeseori, diversele valori obținute în contabilitate se obțin prin formula **cantitate x preț unitar**.

Este clar că această restricție a reprezentărilor contabile – exprimarea în bani – poate conduce la reproșuri adresate contabilității. Nu avem încă ce face și nu știu dacă este bine să renunțăm la restricția cu pricina – în fond evaluarea nu-i o problemă exclusiv contabilă. Contabilitatea stabilește reguli stricte, așa încât informațiile reținute să fie cât mai credibile și mai relevante, cât mai aproape de „realitatea” entității. Poate că prin obligativitatea exprimărilor în bani se pierde câte ceva din descrierea componentelor afacerii, dar această „pierdere” este asumată în favoarea unei mai mari obiectivități a reflectărilor specifice. Astfel, lăsăm luarea în considerare a elementelor neexprimabile în bani în sarcina altor componente ale gestiunii entităților...

De exemplu, cum ar putea contabilul să evalueze direct **elementele de mediu** care contribuie, adeseori esențial, la obținerea de beneficii de către entitate? E drept că dacă firma cumpără un hotel situat într-o zonă montană atrăgătoare, va plăti probabil mai mult decât dacă va cumpăra un hotel identic, dar situat într-o zonă industrială, cu potențial turistic mai redus. Se poate spune, în acest caz, că diferența este justificată de așezarea în spațiu a primului hotel, dar în contabilitate nu se înregistrează distinct nici un fel de influență a mediului, ci pur și simplu costul de achiziție al clădirii va fi recunoscut la nivelul din documentele de cumpărare⁷. În fața presiunilor contemporane spre ceea ce se numește dezvoltare durabilă (durabilitate, după traducerea oficială în limba română a termenului *sustainability*), contabilii își asumă și partea de raportare privind durabilitatea (mediu, factori sociali, drepturile omului, factori de guvernanță), unde exprimările se fac, adeseori, narativ, pe șabloanele stabilite de reglementări europene dedicate, preluate în OMFP 1802/2014. Sigur că durabilitatea și contabilitatea sînt lucruri complet diferite, dar, probabil deoarece contabilii au obișnuința raportărilor riguroase, și-au asumat (ori au fost obligați/stimulați să-și asume) și raportările privind dezvoltarea durabilă. Această extindere a ariei de lucru a contabililor este și rezultatul dorinței de dezvoltare a afacerilor contabililor, în speranța că munca suplimentară în acest sens va fi remunerată suplimentar.

O altă sursă de discuții aprinse o reprezintă **reflectarea contabilă a elementelor necorporale (intangibile)**. De exemplu, dacă firma creează o marcă comercială⁸ din activitatea proprie, atunci chiar dacă marca

7 Totuși, dacă ceea ce se cumpără este nu doar clădirea hotelului, ci o afacere care poate funcționa cât de cât independent, atunci lucrurile se complică puțin, dar tot nu apare distinct în contabilitate o evaluare directă a factorilor de mediu.

8 La fel de bine poate fi vorba despre un titlu de publicație, o bază de date, o listă cu clienți etc.

respectivă generează câștiguri pentru firmă, ea nu va avea recunoaștere contabilă directă deoarece, în contabilitate se consideră că evaluarea ei nu este credibilă. Într-adevăr, este greu de spus cât a costat crearea unei mărci, când a început procesul ori ce resurse au fost implicate în acest proces. Raționamentul propus aici este unul contabil, este recunoscut de normele contabile și, chiar dacă este uneori contestat, are meritul de a crea un fel de barieră în calea optimismului obligatoriu și adeseori interesat al șefilor de întreprinderi ori al investitorilor.

Tot aici putem discuta și despre traducerea contabilă a **relației cu angajații**. Aceștia din urmă nu sunt înregistrați în contabilitate direct, pentru că ei nu aparțin entității. Cei care fac afirmații de genul „cutare persoană este proprietatea cutărei alte persoane“ simplifică lucrurile serios, dacă nu chiar fac un abuz de limbaj (cel puțin din punct de vedere contabil). Angajații sunt persoane libere⁹, au, de regulă, și o viață personală care nu depinde, de cele mai multe ori, de relația cu angajatorul. E drept că una din măsurile contabile privind salariații o reprezintă remunerarea acestora, dar mulți sunt cei care consideră că remunerarea primită nu corespunde „valorii“ lor adevărate. Chiar dacă, în cazul unor sportivi, se derulează tranzacții de vânzare și de cumpărare, ceea ce se vinde/cumpără nu-s persoanele în sine, ci competențele lor de a se exprima profesional cu picioarele, cu mâna, cu capul sau cu altă parte a corpului¹⁰. Raportarea narativă (și uneori, numerică) privind durabilitatea oferă utilizatorilor unele informații privind salariații, fără a-i considera însă active contabile ale firmei.

2.1.3. Reflectările contabile se fac din două puncte de vedere: existențe concrete – pe de o parte – și proveniențe – pe de altă parte

Nota specifică a contabilității, în raport cu alte discipline, este dată de **dubla reprezentare**. Entitatea este reflectată contabil, în același timp, din două puncte de vedere:

- 9 Altfel stăteau lucrurile în cazul sclavagismului, cu toate că evidența contabilă a sclavilor nu se suprapune integral pe evidența unor bunuri „moarte“.
- 10 De altfel, din punct de vedere al TVA, codul fiscal românesc stabilește că transferurile de sportivi de la un club la altul reprezintă prestare de servicii. Sunt țări în care normele contabile precizează exact maniera în care se contabilizează sportivii transferați: de exemplu, în Franța, organismul abilitat cu elaborarea de norme contabile a stabilit explicit că sumele plătite de un club sportiv (de fotbal sau altul) pentru a-și asigura serviciile unor sportivi trebuie trecute în contabilitate ca element de activ necorporal și trebuie amortizate ca orice altă investiție. Chiar dacă fotbalistul este cât se poate de corporal, în legătură cu valoarea lui nu apare în contabilitate decât o mărime obiectivă: suma plătită pentru a-l angaja. Însă această sumă nu reflectă întotdeauna „valoarea“ persoanei respective: aceasta poate să se îmbolnăvească sau să se drogheze sau poate dobândi o reputație mai bună – mecanismele contabile care se aplică în acest caz sumelor înregistrate în contabilitate sunt cele valabile pentru toate celelalte active.

- **ca existențe concrete:** avere, bunuri mai mult sau mai puțin tangibile (mărfuri, echipamente, instalații, bani, creanțe...)

și

- **ca proveniențe:** de unde are entitatea cea ce are, care-i sursa averii firmei, cum a fost finanțată dobândirea/deținerea bunurilor?

Pentru a desemna contabil aspectul de existențe concrete folosim termenii **ACTIV**, MIJLOACE, AVERE sau UTILIZĂRI¹¹. Pentru desemnarea proveniențelor aceleași entități se folosesc termenii **PASIV**, RESURSE, CAPITAL¹².

Trebuie să fim de acord că, dacă entitatea are ceva (un bun, în sens larg – un activ), atunci acel *ceva* provine de *unde* (există o resursă corespunzătoare). Cum contabilitatea face exprimări valorice, se cuvine să acceptăm că **valoarea bunurilor deținute** este egală cu **valoarea surselor de finanțare a bunurilor deținute**. Ajungem astfel la ceea ce se cheamă egalitatea de bază în contabilitate:

$$\begin{aligned} \text{ACTIV} &= \text{PASIV} \\ &\text{sau} \\ \text{MIJLOACE} &= \text{RESURSE} \\ &\text{sau} \\ \text{AVERE} &= \text{CAPITAL} \end{aligned}$$

Această egalitate reprezintă un instrument formidabil de control pentru contabilitate. Plecând de la necesara egalitate dintre activ și pasiv, trebuie că aceasta să fie menținută indiferent de tranzacțiile în care este implicată entitatea. Astfel, dacă la un moment dat egalitatea nu se asigură, înseamnă că în reflectările contabile a apărut o eroare formală care trebuie identificată și corectată.

Câteva exemple simple de tot:

- a) dacă luăm un credit de la bancă, atunci avem **banii** (un activ), dar avem și **datoria** (o resursă), cele două fiind, la momentul inițial, egale. Este adevărat că, pentru observatorul grăbit, ceea ce apare mai evident sunt banii; nu trebuie să uităm însă de aspectul de proveniență – de datorie – chiar dacă pentru asta trebuie să apelăm la contabilitate sau la memorie;
- b) cumpărăm mărfuri¹³ fără să le plătim imediat: avem **mărfurile** (un activ), dar avem și **datoria** față de furnizor (un pasiv, o resursă);

11 Pentru mai rapida înțelegere a noțiunilor, simplificăm puțin lucrurile, considerând identice noțiunile de activ, mijloace, avere, utilizări.

12 Și pentru proveniențe facem simplificarea amintită la nota imediat precedentă, considerând că, în acest context, nu sunt diferențe între pasiv, resurse și capital.

13 Nu ne interesează TVA în momentul acesta.

- c) înființăm o societate cu răspundere limitată, punându-i la dispoziție un aport inițial de 10.000 lei: firma are **banii** în cont (un activ), dar trebuie să găsim și resursa – un fel de obligație față de asociați: **capitalul social**;
- d) chiar dacă este mai dificil în faza asta a învățării contabilității, să ne gândim la prestarea de servicii (facem abstracție de TVA) cu încasarea imediată: avem **banii**¹⁴, dar a apărut și o resursă de un tip special (resursă în transformare) și anume **venitul din prestări de servicii**, concretizat în cifra de afaceri corespunzătoare și evaluat și el la nivelul prețului de vânzare.

2.2. Reprezentarea dublă – poarta de intrare în contabilitatea în partidă dublă

Entitatea este reconstituită, din punct de vedere al reprezentărilor contabile, având întotdeauna în vedere atât aspectul concret, cât și pe cel de proveniență. Reținem că valorile totale ale activului și ale pasivului sunt egale. Totuși, această dublă reprezentare nu este singura justificare pentru utilizarea termenului de **contabilitate în partidă dublă**. Vom vedea mai jos, la discuția despre cont, că este necesară completarea dublei reprezentări cu dubla înregistrare.

Cele două puncte de vedere din care contabilitatea cercetează entitățile se concretizează, așa cum am tot arătat, în Activ și Pasiv¹⁵. E ușor să ne imaginăm că activul și pasivul se prezintă în părți diferite ale unui tabel căruia îi spunem **bilanț contabil** și unde totalul activului este egal cu totalul pasivului. Nu dezvoltăm aici tehnicile de prezentare în bilanț ori formatul efectiv al acestuia (lăsăm asta pentru mai târziu) – ne mulțumim cu descrierea celor mai importante elemente de activ și de pasiv. O să vedem că noțiuni aparent banale, cuvinte cărora le știm unul sau mai multe înțelesuri, pot ajunge să dobândească conținuturi noi, specifice contabilității.

În definirea și caracterizarea elementelor de activ și de pasiv, plecăm întotdeauna de la egalitatea dintre aceste două mărimi ($A=P$), egalitate care ne ajută, câteodată, în încadrarea corectă a noțiunilor. Pasul următor îl reprezintă definirea de ansamblu a activelor și a pasivelor, urmata de clasificarea lor și, în final, de dezvoltarea componentelor cele mai importante.

14 Dacă prestarea se face cu plata amânată, atunci, în locul activului *bani*, vom avea un alt activ *creanțe față de clienți*.

15 Reținem aceste noțiuni sperând că sunt mai familiare necontabililor. La fel de bine puteam spune *mijloace (utilizări) și resurse ori avere și capital* (a se vedea și mai sus).

2.2.1. Ce înseamnă activ și pasiv?

De o manieră simplă și consecventă cu cele arătate până, putem spune că **activul** reprezintă entitatea cercetată contabil din punct de vedere al existenței concrete, în timp ce **pasivul** este reprezentarea provenienței activului aceleiași entități.

Definițiile de mai sus sunt adevărate, dar trebuie completate. Astfel, normele contabile stabilesc criteriile pe care trebuie să le îndeplinească un element pentru a fi recunoscut ca activ. Formularea oficială este următoarea (OMFP nr. 1802/2014): *un activ reprezintă o resursă controlată de către entitate ca rezultat al unor evenimente trecute, de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru entitate și al cărui cost poate fi evaluat în mod credibil*. La prima lectură, definiția este una dificilă și trebuie să constatăm că aceasta e preluată ca atare dintr-o versiune mai veche a normelor contabile internaționale¹⁶. Pentru lămurirea ei suplimentară, descompunem această definiție în criteriile de recunoaștere în contabilitate a unui element ca **activ**. Identificăm astfel patru criterii (a se vedea și figura nr. 2):

- un activ este o resursă (bunuri, drepturi, valori) **controlată** de entitate;
- resursa este deținută ca urmare a unui **eveniment trecut**;
- este probabilă **generarea de avantaje economice** (câștiguri, beneficii) viitoare de pe urma deținerii, exploatării resursei respective;
- costul (valoarea de intrare) a activului se poate **evalua credibil**.

În ceea ce privește pasivele, ne limităm deocamdată la una din componentele lor principale – **datoriile**. Definiția legală a acestora (a se vedea, din nou, OMFP nr. 1802/2014) le desemnează ca *obligații actuale ale entității ce decurg din evenimente trecute și prin decontarea cărora se așteaptă să rezulte o ieșire de resurse care încorporează beneficii economice, în condițiile în care se poate face evaluarea lor credibilă*. Astfel, criteriile de recunoaștere a datoriilor se pot rezuma după cum urmează (a se vedea și figura nr. 3):

- este necesară existența unei **obligații actuale**;
- datoria rezultă din **evenimente trecute**;
- entitatea se așteaptă la **ieșirea viitoare de resurse** (de avantaje) pentru stingerea datoriei;

16 Normalizatorul român nu face decât să se alinieze la tendințele europene în domeniul contabilității entităților, chiar dacă această aliniere este, pe alocuri, uneori exagerată.

- obligația se poate **evalua credibil**.
- entitatea are dreptul de proprietate asupra clădirii respective;
- entitatea câștigă explicit sau implicit de pe urma exploatării clădirii;
- entitatea restricționează accesul altora la beneficiile degajate de exploatarea clădirii, condiționând acest acces de plata unei chirii, de exemplu.

Adeseori, stabilirea modului în care se exercită controlul și a persoanei care exercită acest control sunt lucruri evidente – nu-i nevoie de prea multe cunoștințe de contabilitate pentru asta.

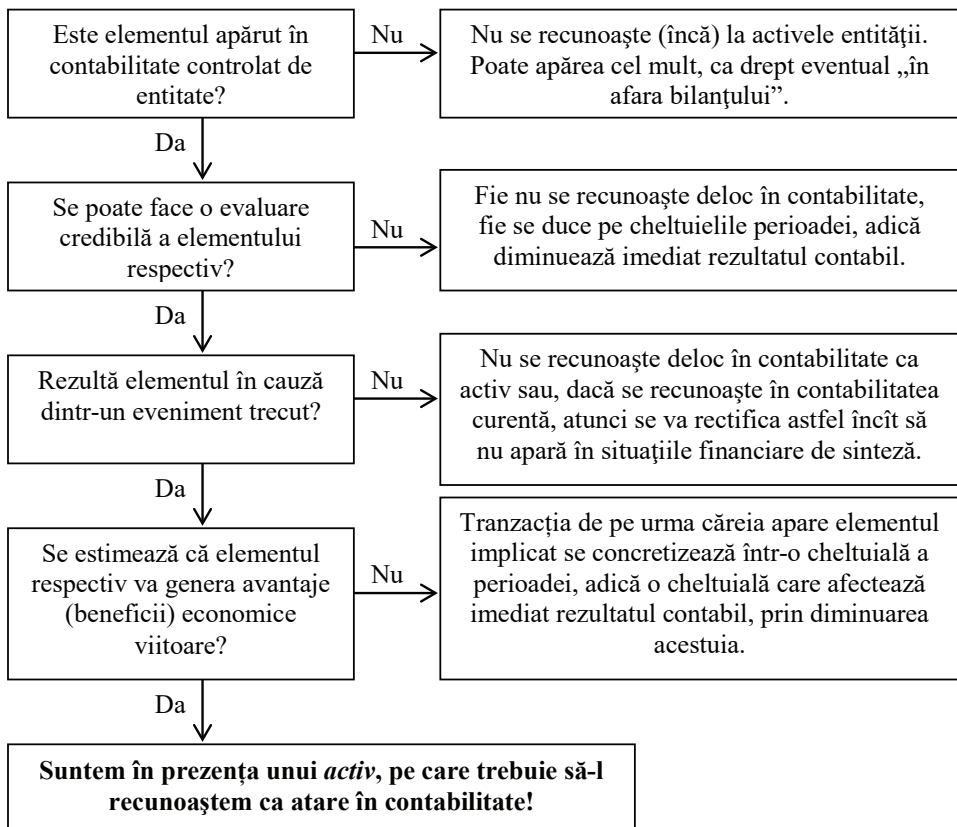


Figura nr. 2 – Criterii contabile de definire a activelor

Anul	CAS – contribuția la asigurările sociale		CASS – contribuția la asigurările sociale de sănătate		Contribuția asiguratorie pentru muncă	Contribuția la fondul de șomaj		Fond pentru asigurări accidente de muncă și boli profesionale (angajator)	Total contribuții pentru firmele care nu beneficiază de facilități
	angajator*	angajat	angajator*	angajat		angajator + garantarea creanțelor salariale**	angajat		
2024	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2023	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2022	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2021	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2020	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2019	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2018	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2017	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95
2016	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95
2015	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95
oct.-dec.2014	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95